

1.12.2020

Kommentteja Finnfundin omistajaohjausmuistioon

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta kommentoida Finnfundille laadittavaa omistajaohjausmuistiota. Kommenttimme on laadittu 27.11. pidetyn sidosryhmäkuulemisen pohjalta. Kuulemisessa ministeriön virkamiehet kertoivat, ettei Finnfundin toimintaa ohjaavia omistajaohjausmuistion indikaattoreita ole edelleenkaan tarkoitus päivittää. Keskitymme kommentteissamme perustelemaan, miksi indikaattoreiden päivittäminen on näkemyksemme mukaan tarpeellista.

Finnfund on Suomen valtion enemmistöomisteinen kehitysrahoitusyhtiö, joka on noussut yhdeksi keskeisimmäksi kehitysyhteistyöinstrumentiksi. Finnfundin avokätistä pääomitusta ja ei-markkinaehtoista lainoitusta kehitysyhteistyövaroista ja kehyksen ulkopuolelta on perusteltu muun muassa sillä, että yhtiö toimii kannattavasti ja että siihen sijoitetut rahat eivät kulu. Tosiasiassa yhtiön kirjanpidollinen tulos on siihen sijoitettuihin pääomiin ja valtion takaamiin lainoihin nähden erittäin vaatimaton. Yhtiön oman pääoman tuotto oli viimeisellä tilikaudella vain 0,3 prosenttia ja se teki tulosta 700 000 euroa. Tulosta arvioitaessa on syytä huomata, että valtio kattoi yhtiön myyntitappioita 2,18 miljoonaa euroa erityisriskirahoituksesta. Ts. ilman valtion korvausta, yhtiö olisi tehnyt lähes 1,5 miljoonaa tappiota. Taloudelliseen tulokseen nähden yhtiön toiminnan kulut ovat huomattavat, pelkästään henkilöstökulut olivat vuonna 2019 yli 8,8 miljoonaa euroa.¹

Finnfundin toiminta ei ole taloudellisesti kannattavaa eikä markkinaehtoista millään mittareilla. Yhtiön olemassaolon oikeutuksen tuleekin perustua tiukasti siihen, että se tuottaa aitoja kehitysvaikutuksia. Näiden kehitysvaikutusten arviointi ja ohjaaminen loistaa poissaolollaan omistajaohjauksen indikaattoreissa.

– Finnfundin tulee raportoida numeerisista kehitysvaikutuksistaan attribuutio huomioiden. Tämä voidaan tehdä yksinkertaisesti jakamalla numeeriset kehitysvaikutukset Finnfundin sijoitusosuudella. Muut mahdolliset vaikutukset (vipuvaikutus, Finnfundin merkitys hankkeen käynnistymisessä jne) voidaan raportoida laadullisesti. Attribuution huomioiminen raportoinnissa on linjassa kaikkien Finnfundista viime vuosina tehtyjen evaluaatioiden kanssa.

– Verotulot tulee lisätä takaisin seurattavien indikaattoreiden joukkoon. Verotulot indikaattorina on perusteltua palauttaa omistajaohjausmuistioon tilanteessa, jossa Finnfundin sijoituskohteiden veronmaksu on ollut julkisen huomion kohteena ja yhtiö on julkaissut uuden verolinjauksen, jossa luvataan uusia panostuksia veroja koskevaan raportointiin. Lisäksi on huomioitava, että kehittyvien maiden veronkantokyky on noussut merkittäväksi kehityspolitiikan painopisteeksi niin hallitusohjelman kuin Verot ja kehitys-ohjelman julkaisemisen myötä.

¹ Finnfund, Tilinpäätös 2019,
https://www.finnfund.fi/wp-content/uploads/2020/05/Finnfund_Tilinpaatos_2019.pdf

- Maksetut verot tulee raportoida suhteessa Finnfundin sijoittamaan osuuteen ja laskentatavasta tulee tehdä läpinäkyvämpi niin, että yhteisöveron osuus on eritelty. Finnfundin tulee raportoida vain verot ja veroluonteiset maksut. Pelkkää aikaisemmin käytettyä sanaa ”maksut” ei tule käyttää indikaattorina. Finnfundin vaikutukseksi arvioidut sijoitusten verotulot tulee raportoida takautuvasti myös vuodelta 2019 ja 2020.
- Työpaikoista tulee raportoida lähtötaso, eli kehitysvaikutuksiksi lasketaan vain ne työpaikat, jotka luodaan Finnfundin sijoituksen avulla. Finnfundin kehitysvaikutuksiksi ei tule laskea rahastoihin ja kehitysrahoituslaitoksiin luotuja työpaikkoja, jotka ovat toiminnan hallintokustannuksia.
- Työpaikkojen määrän lisäksi tulee huomioida niiden laatu (ILO:n standardit). Hyviä indikaattoreita työpaikkojen laadun varmistamiseksi ovat esimerkiksi: (1) Monellako työpaikalla toimii riippumaton, aidosti työntekijöitä edustava ammattiliitto; (2) monellako työpaikalla on työnantajan (tai työnantajaliiton, jos sellaisia on) ja ammattiliiton välinen työehtosopimus, jossa sovitaan palkoista ja työehdoista.
- Ulkoministeriön tulee seurata Finnfundin ydintoiminnan kuluja. Nykyisen toimintakuluja koskevan seurantaindikaattorin sisältö tulee määritellä tämän mukaisesti. Tällä hetkellä raportoitaviin toimintakuluihin eivät sisälly kaikki Finnfundin ydintoimintaan liittyvät kulut, kuten esimerkiksi rahastoille maksettavat hallinnointipalkkiot ja muut vastaavat rahoituskulut.
- Oman pääoman tuoton viisivuotiskauden keskiarvoa laskettaessa tulee huomioida tuloslaskelman ulkopuolella tehdyt aiempien vuosien tosiasialliseen voittoon vaikuttavat alaskirjaukset (n. 18 milj € vuoden 2016 tilinpäätöksellä). Mikäli näin ei tehdä, raportoitavat luvut ovat olennaisesti virheellisiä.